

מינהל הכנסות המדינה

הרפורמה במס – דברי הסבר לחקיקת המשנה

* נכתב ע"י:

מאיר קפוטה, הממונה על הכנסות המדינה

הקדמה

בחודש יוני 2002 הגישה הועדה הציבורית לרפורמה במס הכנסה את המלצותיה לסגן רוה"מ ושר האוצר מר סילבן שלום. ב- 4 באוגוסט 2002 פורסם חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 132) התשס"ב-2002 (להלן - תיקון מס' 132), במסגרתו חוקקו המלצות הועדה.

במהלך חודש דצמבר 2002 חתם שר האוצר על שורה של תקנות וצווים לצורך יישומה של הרפורמה במס, והם אושרו ע"י וועדת הכספים של הכנסת.

דברי ההסבר המובאים להלן, נועדו להסביר את עקרונות ופרטי חקיקת המשנה, לאנשי מקצוע ולציבור הרחב. דברי ההסבר יעודכנו מעת לעת ויורחבו, תוך הוספת שאלות, הערות ותגובות שיגיעו מהציבור.

הציבור מוזמן להגיב על הכתוב, להעלות שאלות שמתעוררות, להתייחס לבעיות ביישום הרפורמה, ולהציע נושאים נוספים אליהם רצוי להתייחס. את האמור ניתן להעביר אל מינהל הכנסות המדינה, בדואר אלקטרוני לפי הכתובת: hachnasot@mof.gov.il

תוכן עניינים

חלק א: ניכוי במקור מריבית

- א.1. צו מס הכנסה (קביעת ריבית כהכנסה), התשס"ג - 2002
- א.2. תקנות מס הכנסה (ניכוי מריבית) התשס"ג - 2002
- א.3. צו מס הכנסה (קביעת סכומים ששולמו מקרן השתלמות כהכנסה) (תיקון), התשס"ג - 2002
- א.4. תקנות מס הכנסה (ניכוי מסכומים ששולמו מקרן השתלמות) (תיקון), התשס"ג - 2002
- א.5. תקנות מס הכנסה ומס מעסיקים (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה ותשלום מס מעסיקים) (תיקון), התשס"ג - 2002
- א.6. צו מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מריבית על פיקדון במטבע חוץ), התשס"ג - 2002
- א.7. צו מס הכנסה (פטור ממס על פיקדון של תושב חוץ), התשס"ג - 2002
- א.8. תקנות מס הכנסה (ביטול חיקוקים לעניין מס על ריבית ודיבידנד), התשס"ג - 2002

חלק ב: ניירות ערך זרים

- ב.1. תקנות מס הכנסה (קביעת ניירות ערך זרים והוראת שעה), התשס"ג - 2002
- ב.2. תקנות מס הכנסה (קביעת ניירות ערך זרים לעניין קופות גמל), התשס"ג - 2002

חלק ג: רווח הון

- ג.1. צו מס הכנסה (פטור ממס על ריווח הון במכירת מניות)(ביטול), התשס"ג - 2002
- ג.2. צו מס הכנסה (קביעת תמורה, תשלום או ריווח הון ממכירת נייר ערך או מעסקה עתידית כהכנסה), התשס"ג - 2002
- ג.3. תקנות מס הכנסה (ניכוי מתמורה, מתשלום או מריווח הון במכירת נייר ערך או בעסקה עתידית), התשס"ג - 2002
- ג.4. צו מס הכנסה (קביעת תמורה ממכירת נייר ערך זר כהכנסה וניכוי במקור מהתמורה), התשס"ג - 2002
- ג.5. תקנות מס הכנסה (חישוב רווח הון במכירת נייר ערך הנסחר בבורסה או יחידה בקרן נאמנות), התשס"ג - 2002
- ג.6. תקנות מס הכנסה (חישוב רווח הון בעסקה עתידית), התשס"ג - 2002
- ג.7. צו מס הכנסה (קביעת תשלומים ששולמו לבעל יחידה בקרן נאמנות כהכנסה), התשס"ג - 2002
- ג.8. תקנות מס הכנסה (ניכוי מתשלומים ששולמו לבעל יחידה בקרן נאמנות), התשס"ג - 2002
- ג.9. תקנות מס הכנסה (פטור ממס לתושב חוץ על ריווח הון מעסקה עתידית), התשס"ג - 2002
- ג.10. צו מס הכנסה (קביעת דמי השאלה כהכנסה), התשס"ג - 2002
- ג.11. תקנות מס הכנסה (ניכוי מדמי השאלה), התשס"ג - 2002

חלק א: ריבית

תקציר

בתיקון מס' 132 נקבע חיוב במס על הכנסה מריבית המשולמת בשוק ההון, ובין השאר על מכשירים פיננסיים ופיקדונות שונים כגון תכניות חסכון, פיקדונות בנקאיים בישראל ובחו"ל, אגרות חוב נסחרות ובלתי נסחרות, בישראל ובחו"ל של חברות תושבות ישראל או חברות זרות, וכן רווחים או ריבית מקופות גמל, קרנות השתלמות, וכיו"ב.

צו א.1 קובע כי ריבית, דמי ניכיון, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים ייחשבו ל"הכנסה" לעניין סעיף 164 לפקודה. משמעות הקביעה היא שכל המשלם תשלומים כאמור או האחראי לתשלום, יהיה חייב לנכות בשעת התשלום מס במקור.

תקנות א.2. קובעות את שיעור ניכוי המס במקור מהכנסות ריבית, דמי ניכיון הפרשי הצמדה ורווחים אחרים שנקבעו כהכנסה בצו. מדובר על ריבית המשולמת על חסכון בקופות גמל, בתכניות חסכון בבנקים או בחברות ביטוח, פיקדונות בבנק, אגרות חוב וניירות ערך זרים. ככלל, שיעורי הניכוי במקור זהים לשיעורי המס שנקבעו בתיקון 132 לפקודה (15% - במכשיר צמוד, או 10% - במכשיר נומינלי).

התקנות קובעות מנגנון המאפשר השבת סכומי מס שנוכו ביתר למי שזכאים לפטור ממס לגבי חלק מהכנסות הריבית - גמלאים (הזכאים להטבה לפי סעיף 125 לפקודה), בעלי הכנסות נמוכות (הזכאים להטבה לפי סעיף 125 לפקודה) ונכים (הזכאים להטבה לפי סעיף 5)9 לפקודה).

מס שנוכה במהלך החודש, יועבר לפקיד השומה עד ה- 15 בחודש שלאחר מכן. מוסד כספי ישלם לפקיד השומה פעמיים בחודש (ב-1 וב-15 בחודש) את סכום המס שניכה בשבועיים שחלפו.

המנכה יגיש דוח שנתי לשלטונות המס על סכומי המס שניכה במקור, עד 31 במרץ של השנה הבאה. תאגיד בנקאי לא יהא חייב לדווח לשלטונות המס על תשלומי ריבית במקרים הבאים:

- ריבית על פיקדון או על תכנית חסכון, אם סכום הריבית נמוך מ- 12,000 ₪ בשנה;
- ריבית ששולמה לתושב חוץ;
- ריבית ששולמה לעולה חדש, שחל לגביה פטור ממס.

צו א.3. ותקנות א.4. ו-א.5, קובעים את ההתאמות הנדרשות בחיקוקים העוסקים בניכוי במקור מקרנות השתלמות, כדי להבטיח ניכוי במקור של המס החל על הריבית החייבת המשולמת ע"י קרנות ההשתלמות.

צו א.6. קובע פטור ממס להכנסה מריבית על פיקדון במטבע חוץ של מי שהיה לתושב ישראל לראשונה (עולה חדש) או תושב חוזר. הפטור נקבע במטרה לעודד עולה חדש או תושב חוזר להפקיד את הכספים בפיקדון בישראל, והוא קובע פטור ממס למשך 20 שנה מיום שהיו לתושבי ישראל, בדומה לפטור שהיה קיים עד היום לגבי עולים חדשים.

צו א.7. הצו קובע פטור ממס לתושב חוץ על הכנסה מריבית על פיקדון שהפקיד במוסד בנקאי בישראל, בדומה לפטור הקיים היום. המטרה היא לאפשר לתושבי חוץ להפקיד כספים בבנקים ישראלים וליהנות מפטור ממס על הריבית, בדומה לפטורים שקיימים גם במדינות אחרות לתושבי חוץ.

1.א. צו מס הכנסה (קביעת ריבית כהכנסה), התשס"ג - 2002

(א) כללי

- סעיף 164 לפקודת מס הכנסה (להלן – הפקודה) קובע כי "כל המשלם או האחראי לתשלומה של הכנסה ששר האוצר קבעה לכך בצו, ינכה בשעת התשלום מן הסכום המשתלם מס באופן ובשיעורים שנקבעו".
- מכוח סעיף 164 לפקודה, מותקן צו הקובע כי כאשר "הכנסה" מסוימת משתלמת ע"י "חייב" היא תיחשב כ"הכנסה" לעניין סעיף 164. כתוצאה מכך, תחול לגביה חובת ניכוי מס במקור.

(ב) קביעת ריבית כהכנסה

- סעיף 2 לצו קובע כי ריבית שמשלם חייב תהיה הכנסה לעניין סעיף 164 לפקודה.
- משמעות הקביעה היא שאדם שנכלל בהגדרת "חייב" (ראה להלן), המשלם תשלומים שנחשבים ל"ריבית" (ראה להלן) או האחראי לתשלומם, יהיה חייב לנכות בשעת התשלום מס במקור, בהתאם לשיעורים שנקבעו בתקנות מס הכנסה (ניכוי מריבית) התשס"ג – 2002 (ראה א.2. להלן).

(ג) הגדרת "ריבית"

המונח "ריבית" מוגדר בצו ככולל 4 סוגי הכנסות:

1. ריבית
2. הפרשי הצמדה חייבים
3. רווחים כמשמעותם בסעיף 125ג לפקודה
4. דמי ניכיון

(ד) מהי ריבית

- המונח "ריבית" אינו מוגדר בפקודת מס הכנסה, אך הפסיקה פירשה אותו באופן רחב ככולל כל סוג של ריבית - גם ריבית ריאלית וגם ריבית נומינלית. מכאן, שחובת הניכוי במקור תחול על כל סוג של ריבית – למשל ריבית על אגרות חוב שקליות או צמודות, ריבית בתוכניות חיסכון, ריבית על פיקדונות, ריבית המשולמת בידי קופות גמל וכד'.

- הפרשי הצמדה פטורים אינם כלולים בהגדרת "ריבית".

(ה) מהם הפרשי הצמדה חייבים

- למונח "הפרשי הצמדה חייבים" נקבעה בצו הגדרה מיוחדת: "הפרשי הצמדה שלא נקבע לגביהם פטור ממס על פי כל דין, לרבות הפרשי הצמדה חלקיים". כלומר, מי שמשלם הפרשי הצמדה שנקבע לגביהם פטור ממס על פי כל דין, לא יחויב לנכות מהם מס במקור שכן הם אינם כלולים בהגדרת "ריבית".
- לדוגמא, סעיף 139(1) לפקודה קובע פטור ממס לגבי הפרשי הצמדה על תכנית חיסכון או פיקדון בנקאי, שאינם הכנסה לפי סעיף 12(1) (כלומר אינם הכנסה עסקית). מכאן, שתאגיד בנקאי המשלם ריבית והפרשי הצמדה לבעל תוכנית חיסכון צמודה למדד, או לבעל פיקדון בנקאי צמוד למדד, ינכה מס במקור מהריבית בלבד, ולא מהפרשי הצמדה שמשולמים על הקרן.
- כדוגמא למכשירים פיננסיים בהם הפרשי הצמדה פטורים ממס ניתן לציין תוכניות חיסכון ופיקדונות צמודי מט"ח.

(ו) רווחים כמשמעותם בסעיף 125ג לפקודה

- קופות גמל וקרנות השתלמות משקיעות את הכספים המופקדים בהן בהשקעות שונות המניבות רווחים מסוגים שונים: ריבית, דיבידנדים, ורווחי הון. הקופה פטורה בד"כ ממס על אותם רווחים, ואילו העמית מתחייב במס בעת משיכת הכספים.
- סעיף 125ג לפקודה קובע חיוב במס בשיעור 15% על ריבית ורווחים שקיבל יחיד מקופת גמל לתגמולים ומקרון השתלמות, וכן על ריבית ורווחים בתוכניות חיסכון בחברות ביטוח.
- בהתאם להגדרה, כל התשואה בקרן או בקופה או בחברת הביטוח כלולה בהגדרת "ריבית", בלי אבחנה מאיזה מקור הכנסה הופקה התשואה – ריבית, דיבידנד או רווח הון. המשמעות היא שכל התשואה תמוסה כאילו היא ריבית, ותחול לגביה חובת ניכוי מס במקור כאילו מדובר בריבית. (יצוין שחובת הניכוי במקור תחול רק לגבי ריבית שנצמחה החל מ-1 בינואר 2003 ואילך).
- יצוין שסעיף 3(ה)4 הקיים ו-3(ה)5 כפי שנוסף בתיקון 1 לתיקון 132 לפקודה, קובע כי "ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים שקיבל יחיד בתוכנית חיסכון בפוליסת ביטוח חיים יראו אותם כהכנסה מריבית".

(ז) דמי ניכיון

- סעיף 125ג לפקודה קובע כי שיעור המס על דמי ניכיון יהיה זהה לשיעור המס החל על ריבית.
- תשלום המס לגבי דמי ניכיון יתבצע בעת הפדיון, למרות שהדבר לא נקבע בחקיקה במפורש.
- הכללת דמי ניכיון בהגדרת "ריבית" במסגרת צו קביעת ריבית, מביאה לכך שתחול חובת ניכוי במקור מדמי הניכיון.

(ח) הפרשי הצמדה חלקיים

- במכשיר פיננסי הנושא הפרשי הצמדה חלקיים, תחול חובת ניכוי מס במקור מהפרשי ההצמדה החלקיים.
- המונח "הפרשי הצמדה חלקיים" מתייחס למקרים בהם הפרשי ההצמדה אינם מלאים:
 - א. כאשר הפרשי ההצמדה מחושבים על חלק מהחוב או מהסכום. למשל פיקדון שרק 90% ממנו צמוד למדד.
 - ב. כאשר הפרשי ההצמדה מחושבים על מלוא הסכום, אך הם רק בגובה חלק משיעור עליית המדד – למשל תוכנית חיסכון בה הקרן צמודה ב- 90% למדד.
 - ג. כאשר הפרשי ההצמדה מחושבים רק על חלק מהתקופה.
- בכל המקרים הנ"ל, למרות שמדובר בהפרשי הצמדה ולא בריבית רגילה, תחול חובה לנכות מהם מס במקור, ושיעורו יהיה 10% ולא 15% (ראה בתקנות ניכוי מריבית). המשמעות היא שמכשירים פיננסיים הצמודים באופן חלקי בלבד למדד, ימוסו כאילו היו מכשירים נומינליים, והפרשי ההצמדה יהיו חלק מהריבית הנומינלית וכל הריבית תמוסה בשיעור של 10%.
- במקרה בו המכשיר הפיננסי נושא הפרשי הצמדה בסכום העולה על שיעור עליית המדד, יפוצלו הפרשי ההצמדה: לגבי אותו חלק מהפרשי ההצמדה השווה לשיעור עליית המדד, ההתייחסות תהיה כאל הפרשי הצמדה רגילים, כלומר הם לא יחויבו במס. לעומת זאת יתרת הפרשי ההצמדה שמעבר לגובה המדד תיחשב לריבית, ומהם ינוכה מס בשיעור 15%.

(ט) מיהו "חייב"

- חובת הניכוי במקור תחול רק כאשר הריבית משולמת בידי מי שמוגדר כ"חייב".
- המונח "חייב" כולל כל אדם שמשלם ריבית, בין על חשבונו הוא ובין מטעמו או על חשבונו של אדם אחר, למעט -
 - יחיד שהעסיק פחות מ- 10 עובדים בשנת המס הקודמת.
 - יחיד שלא היה חייב לנהל מערכת חשבונות לפי שיטת החשבונאות הכפולה בשנת המס הקודמת.
- כלומר, חובת הניכוי במקור חלה בראש וראשונה על חברה שמשלמת ריבית, וכן על יחיד המשלם ריבית במישור העסקי. חובת הניכוי תחול גם על מוסד כספי שבאמצעותו משולמת הריבית. לעומת זאת יחיד הנוטל הלוואה במישור פרטי ומשלם עליה ריבית, לא יהיה חייב בניכוי מס במקור מהריבית.
- לגבי קרן נאמנות, יש תקנות מיוחדות המסדירות את נושא הניכוי במקור, ולכן היא הוצאה מהגדרת "חייב".

א.2. תקנות מס הכנסה (ניכוי מריבית) התשס"ג – 2002

(א) כללי

- תקנות מס הכנסה (ניכוי מריבית), התשס"ג – 2002 (להלן – תקנות ניכוי מריבית" או "התקנות") קובעות את שיעור ניכוי המס במקור מהכנסות ריבית, דמי ניכיון הפרשי הצמדה ורווחים אחרים שנקבעו כהכנסה בצו קביעת ריבית.
- מדובר על ריבית המשולמת על חסכון בקופות גמל, בתכניות חסכון בבנקים או בחברות ביטוח, פיקדונות בבנק, ואגרות חוב. ככלל, שיעורי הניכוי במקור זהים לשיעורי המס שנקבעו בתיקון 132 לפקודה (15% - במכשיר צמוד, או 10% - במכשיר נומינלי).

(ב) ניכוי מס בידי קופת גמל (תקנה 2)

- קופת גמל המשלמת ליחיד ריבית, תנכה ממנה מס בשיעור של 15%. המונח "ריבית" מוגדר בצו קביעת ריבית, והוא כולל כל סכום שמשלמת קופת הגמל לעמית, בין אם מקורו בהכנסת ריבית, ובין אם מקורו ברווחים של הקופה שאינם הכנסת ריבית (כגון רווחי הון או דיבידנדים).
- חובת ניכוי המס במקור לא תחול על ריבית שמשלמת קופת הגמל, שחל לגביה פטור ממס לפי סעיף 9(א18) לפקודה. הכוונה היא לריבית שמקבל יחיד מקופת תגמולים שחל לגביה פטור ממס בהתקיים תנאים מסוימים (1) היחיד הגיע לגיל פרישה; (2) תקופת החיסכון היא לפחות 15 שנים; (3) מקורם של הכספים בתקרת הפקדה מוטבת. לגבי הפרשי הצמדה פטורים לא היה צורך בהוראה מיוחדת שכן הם ממילא לא נקבעו כ"ריבית" בצו קביעת ריבית.
- המונח "קופת גמל" מוגדר בסעיף 125ג(ה) לפקודה, והוא כולל בעיקר קופת גמל לתגמולים, ולא קופת גמל לקצבה או לפיצויים, ולא קרן השתלמות, אשר לגביהן נקבעו הוראות מיוחדות במסגרת תקנות אחרות.
- חובת הניכוי במקור תחול רק לגבי ריבית ורווחים שמקורם בהפקדות לקופות גמל שנעשו מיום 1 בינואר 2003 ואילך (תק' 20(א)1).

(ג) ניכוי מס מריבית על פיקדון ותכנית חיסכון בתאגיד בנקאי (תקנה 3)

- תאגיד בנקאי המשלם ליחיד ריבית ריאלית על פיקדון צמוד למדד, או על תכנית חסכון צמודה למדד, ינכה מהריבית הריאלית מס בשיעור של 15%.
- שיעור הניכוי האמור יחול גם לגבי פיקדון או תכנית חיסכון הצמודים למטבע חוץ, או הנקובים במטבע חוץ.
- אם הסכום או הערך הנקוב של הפיקדון או של תכנית החסכון אינם צמודים כלל למדד המחירים לצרכן או למטבע חוץ, או שהם צמודים רק באופן חלקי, ינכה התאגיד הבנקאי מס בשיעור של 10% מהריבית הנומינלית.

(ד) שחרור מחובת ניכוי במקור לגבי תושב חוץ ועולה חדש (תקנה 3)

- תאגיד בנקאי ישוחרר מחובת ניכוי במקור מריבית המשולמת לתושב חוץ או לעולה חדש הזכאים לפטור ממס על ריבית.
- תנאי לכך הוא הצהרה של תושב החוץ או העולה החדש על זכאותם לפטור.
- ההצהרה תוגש על גבי טופס מיוחד, לפני תחילת שנת המס, ואם חשבון הבנק נפתח במהלך השנה – בתוך 14 ימים מפתחת החשבון.
- לגבי פיקדון שנפתח לפני 1 בינואר 2003, תחול חובת הגשת ההצהרה רק החל מ- 1 בינואר 2004 (תקי' 20(ב)(2)).

(ה) ניכוי מס מריבית על תכנית חיסכון בחברת ביטוח (תקנה 4)

- חברת ביטוח המשלמת ליחיד ריבית ריאלית על תכנית חסכון צמודה למדד, תנכה ממנה מס בשיעור של 15%.
- גם בתוכנית חיסכון בפוליסת ביטוח משתתפת ברווחים תנכה חברת הביטוח מס בשיעור 15%.
- חברת ביטוח המשלמת ליחיד ריבית נומינלית בתכנית חסכון שאינה צמודה למדד (למעט תכנית חסכון בפוליסה משתתפת ברווחים), תנכה מהריבית הנומינלית מס בשיעור של 10%.

(ו) ניכוי מס מריבית המשולמת על אגרת חוב נסחרת בבורסה - יחיד שאינו בעל שליטה (תקנה 5(א))

- שיעור הניכוי במקור מריבית על אגרות חוב נסחרות בבורסה יהיה 15% - באג"ח צמודות למדד (לדוגמא אג"ח קונצרניות) ו- 10% - באג"ח שאינן צמודות למדד (לדוגמא שחר וגילון).
- השיעור האמור יחול אם הריבית משולמת ליחיד שאינו בעל שליטה בחברה שהנפיקה את האגרות החוב (10% לפחות בהון, או ברווחים, או זכות למנות מנהל).

(ז) ניכוי מס מריבית המשולמת על אגרת חוב נסחרת בבורסה - יחיד בעל שליטה (תקנה 5(ב))

- חייב המשלם ריבית על אג"ח ליחיד שהוא בעל שליטה (שהינו בעיקרון מי שבידיו 10% לפחות בהון, או ברווחים, או זכות למנות מנהל) בחברה שהנפיקה את האגרות החוב, חייב לנכות במקור מס בשיעור 35%.

(ח) ניכוי מס מריבית המשולמת על אג"ח שהונפקה לפני 8 במאי 2000 (תקנה 5(ב))

- חייב המשלם ליחיד ריבית על אג"ח שהונפקה לפני 8 במאי 2000, שהריבית עליה חייבת במס, ינכה במקור מס בשיעור 35%.
- הסדר זה מקורו בהוראות המעבר שהותקנו במסגרת המלצות ועדת בן בסט.

- חייב המשלם ליחיד ריבית על אג"ח שהונפקה לפני 8 במאי 2000, שהריבית עליה פטורה ממס לא יחויב בניכוי במקור. (למשל סדרות מסוג שחר וגילון שהונפקו לפני 8 במאי 2000, שהריבית עליהן פטורה ממס).

(ט) הפרשי הצמדה בפדיון אגרת חוב (תקנה 5(ב))

- התקנה קובעת כי המונח "ריבית" לעניין זה לא כולל הפרשי הצמדה חייבים המשולמים בפדיון אגרת חוב.
- פדיון אג"ח נחשב למכירה, החייבת במס רווח הון, ולכן ההגנה האינפלציונית לגביו ניתנת במסגרת חישוב רווח ההון, ועל כן לא היה מקום לראות אותם כהפרשי הצמדה פטורים בגינם יינתן פטור ממס ומניכוי במקור.

(י) מהי "איגרת חוב" (תקנה 1(א))

- המונח "איגרת חוב" כולל מילווה מדינה (כגון שחר וגילון), אג"ח קונצרניות, מלווה קצר מועד, ונייר ערך מסחרי.
- מכלל ההגדרה הוצאה איגרת חוב שנקבעה כנייר ערך זר מכוח צו של שר האוצר, ולגביה יש הסדר בתקנות נפרדות.

(יא) ניכוי במקור מריבית המשולמת לחבר בני אדם תושב ישראל (תקנה 6)

- שיעור המס המוגבל החל לגבי ריבית, מתייחס לריבית בידי יחיד בלבד. חברה חייבת במס גליל בשיעור של 36% גם על ריבית בשוק ההון.
- התקנות קובעות שחייב המשלם ריבית למקבל שהוא חבר בני אדם תושב ישראל, ינכה ממנה מס במקור בשיעור של 35%. שיעור זה יחול גם אם הריבית משולמת על אג"ח נסחרות בבורסה.
- המונח "מקבל" הוגדר באופן שמוציא מההגדרה רשימה של גופים המנויים בתוספת, ועל כן תשלום ריבית להם אינו כרוך בחובת ניכוי מס במקור (ראה להלן).

(יב) ניכוי במקור מריבית המשולמת לתושב חוץ (תקנה 8(1))

- חייב המשלם ריבית למקבל שהינו תושב חוץ, ינכה במקור מס בשיעור של 25%.
- התקנה קובעת סייג לחובת הניכוי במקרה של תשלום ריבית על פיקדון, אם תושב החוץ זכאי לפטור ממס על הריבית.
- השחרור מחובת הניכוי במקור יחול רק אם הגיש הזכאי לתאגיד הבנקאי עד לתחילת שנת המס או בתוך 14 ימים מיום פתיחת החשבון, לפי המאוחר, הצהרה על היותו זכאי לפטור ממס לפי צו מס הכנסה (פטור ממס על פיקדון של תושב חוץ), התשס"ג-2002.
- לגבי פיקדון שנפתח לפני 1 בינואר 2003, תחול חובת הגשת הצהרה רק החל מ- 1 בינואר 2004 (תקי' 20(ב)(2)).

(יג) ניכוי במקור מריבית במקרים אחרים (תקנה 8(2))

- חייב המשלם ריבית למקבל אחר שלא נמנה עם המפורטים לעיל, ינכה מס בשיעור 50%.
- לדוגמא: תשלום ריבית בין חייב במישור עסקי לגבי הלוואה שנטל, למשל בשוק האפור וכד'.

(יד) ניכוי במקור בידי חבר בורסה (תקנה 7)

- חבר בורסה שקיבל מתאגיד בנקאי ריבית עבור לקוחותיו, ינכה את המס ביום קבלת הריבית, והתאגיד הבנקאי לא ינכה מס מריבית זו.

(טו) פטור מניכוי במקור – הגדרת מקבל (התוספת לתקנות)

- התוספת קובעת רשימה של גופים שהוצאו מהגדרת "מקבל", ועל כן תשלום ריבית להם לא חייב בניכוי מס במקור. הרשימה כוללת מספר קבוצות:
 - מדינת ישראל, גופים סטטוטוריים, רשויות מקומיות, תאגידי ערים, המוסדות הלאומיים (הסוכנות היהודית, קק"ל, וקרן היסוד), מועצות דתיות.
 - מוסדות ציבור (מלכ"רים).
 - קופות גמל.
 - תאגידים בנקאיים וחברות ביטוח.
 - קרנות נאמנות.
 - כל אדם אחר שאושר ע"י פקיד השומה לעניין זה.
- חלק מגופים אלה פטורים ממס. חלק אחר כמו מוסדות פיננסיים, משלמים את מסיהם בשוק ההון בדרך של מקדמות, או שהם מהווים גורם מתווך בלבד בין המשלם לבין בעל ההכנסה, ולכן אין מקום לנכות מס במקור מריבית המשולמת להם.
- לעומת זאת גופים אלה אינם פטורים מניכוי מס במקור בעת שהם עצמם מעבירים למקבל, שאינו מנוי בתוספת זו, ריבית כמשמעותה בתקנות אלה.

(טז) שותפים בחשבון (תקנה 9)

- כאשר משולמת ריבית למספר שותפים בחשבון בנק במוסד כספי, יראו את הריבית כמשולמת באופן שווה לכל אחד מהשותפים.
- מטרת ההוראה היא למנוע מצב בו בעל פיקדון מצרף לחשבון שותף הזכאי לפטור ממס על הריבית (כגון גמלאי), וטוען כי מרבית הריבית שייכת לאותו גמלאי. התקנה יוצרת חזקה כי במקרה של מספר שותפים בחשבון, הריבית מתחלקת ביניהם באופן שווה, ועל כן הפטור יחול רק לגבי החלק היחסי בריבית המיוחס לגמלאי.
- עם זאת, התקנה מאפשרת לשותפים להוכיח כי הבעלות בחשבון אינה מחולקת באופן שונה בין השותפים, ובמקרה כזה רשאי פקיד השומה להורות בכתב איזה חלק ייוחס לכל שותף.

(יז) תיאום מס (תקנה 10)

- מי שסבור כי הוראות הניכוי במקור עלולות ליצור לגביו ניכוי מס ביתר, רשאי לפנות מראש לפקיד השומה ולבקש לבצע תיאום ניכוי מס, על מנת להקטין את המס שינוכה במקור מהריבית.

(יח) החזר מס במקרה של ניכוי ביתר ממי שזכאי לפטור (תקנה 11)

- התקנה קובעת מנגנון המאפשר השבת סכומי מס שנוכו ביתר ממי שזכאים לפטור ממס לגבי חלק מהכנסות הריבית - גמלאים (הזכאים להטבה לפי סעיף 125 לפקודה), בעלי הכנסות נמוכות (הזכאים להטבה לפי סעיף 125 לפקודה) ונכים (הזכאים להטבה לפי סעיף 9(5) לפקודה).
- נוסח התקנה קובע כי אם מצא הנציב כי התהווה עודף מניכוי המס במקרה כאמור, רשאי הנציב להשיב לזכאי את המס שנוכה, כולו או חלקו.
- מטרת התקנה אינה לקבוע את זכותו של בעל הריבית להחזר מס שנוכה ביתר – זכות זו היא מובנת מאליה. המטרה העיקרית של התקנה היא לאפשר למערכת המס לבצע את החזר כבר במהלך השנה, בלי להמתין לכך שהנישום יגיש דו"ח בסוף השנה.
- התקנה קובעת כי לצורך ביצוע מהיר של החזר רשאי הנציב למסור לתאגיד בנקאי רשימה של זכאים להחזר, ולקבוע את דרך ביצוע השבת המס. רשימה זו תכלול בעיקר גמלאים הזכאים לפטור ממס על ריבית עד סכום שנתי של 4000 ₪ לגבי גימלאי שהוא יחיד, ו- 6000 ₪ לגבי זוג גימלאים.
- יחד עם זאת, מאפשרת התקנה לכל נישום לבקש לפני תחילת שנת המס ששמו לא ייכלל ברשימה, ובמקרה כזה לא יכלול הנציב את שמו ברשימה.

(יט) החזר מס לא יראוהו כשומה (תקנה 11(ג))

- התקנה קובעת שלא יראו השבת מס כשומה או כקביעת סכום המס שאדם חייב בו, ועל כן גם לפקיד השומה וגם לנישום תהא שמורה הזכות לבקש בסוף השנה לבצע התאמות בחישוב המס החל.

(כ) העברת הניכויים לפקיד השומה (תקנה 12)

- חייב שאינו מוסד כספי יעביר לפקיד השומה פעם אחת בחודש, עד היום ה- 15 בחודש, את סכום המס שניכה בחודש הקודם.
- לעומת זאת לגבי מוסד כספי נקבע כי העברת סכומי המס שנוכה במקור לפקיד השומה תיעשה פעמיים בחודש - ב-1, וב-15 לחודש.

(כא) דוח מיידי ודוח חדשי (תקנה 13)

- המנכה יעביר לפקיד השומה, יחד עם המס שנוכה במקור, דיווח על סכום המס שניכה ועל הריבית והפרשי ההצמדה ששילם, תוך פירוט סכום הריבית והפרשי ההצמדה החייבים במס והפטורים ממס.
- לגבי גמלאים הזכאים לפטור, הבנק ינכה במקור מס מתשלומי הריבית שהוא משלם להם, אך ידווח על כך לשלטונות המס מדי שלושה ימים, על מנת ששלטונות המס יוכלו להחזיר לגימלאי את סכום המס שנוכה ממנו בתוך מספר ימים מהמועד בו נוכה המס.

(כב) הגשת דוח שנתי (תקנה 14(א))

- המנכה חייב לרשום בטופס מיוחד את כל הפרטים לגבי הריבית ששילם וסכומי מס שניכה, ולשמור את הטופס ברשותו.
- בסוף השנה, לא יאוחר מ- 31 במרץ, יעביר המנכה לשלטונות המס דיווח על כל הריבית ששילם בשנת המס הקודמת והמס שניכה ממנה.

(כג) סייג לגבי דיווח ע"י הבנקים (תקנה 14(ב))

- תאגיד בנקאי לא יחויב בהגשת דוח שנתי ביחס לריבית ששילם לחוסך פלוני על פיקדון או על תכנית חסכון, אם סכום הריבית נמוך מ- 12,000 ₪ בשנה.
- כמו כן חובת הדיווח לא תחול לגבי ריבית שמשלם בנק לתושב חוץ ולעולה חדש הזכאי לפטור ממס על הריבית (מכוח צו מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מריבית על פיקדון במטבע חוץ), התשס"ג – 2002).

(כד) מסירת מידע ע"י קופות גמל (תקנה 18)

- סעיף 9(א18) לפקודה קובע פטור ממס לגבי ריבית ורווחים שמשלמת קופת גמל לעמית, שמקורם בתקרת ההפקדה המוטבת – היינו עד הפקדה בסכום של 18,400 ₪ בשנת המס. מעבר לסכום זה יחול חיוב במס על הריבית ותחול חובת ניכוי מס במקור.
- כידוע, עמיתים רשאים להפקיד כספים במספר קופות גמל. מאחר שהתקרה המזכה בפטור היא תקרה כוללת, המביאה בחשבון את סך כל הפקדות העמית בקופות גמל שונות, נקבע בתקנה 18 שלצורך קביעת סכום הריבית הפטור ממס ולצורך ניכוי המס מריבית שמקורה בסכומי הפקדה מעל תקרת ההפקדה המוטבת, תהיה קופת גמל רשאית להעביר מידע לקופת גמל אחרת, הן במהלך שנת המס בה הופקדו הכספים בקופת הגמל והן לאחריה.

(כה) המצאת אישורים ע"י המנכה (תקנה 15) וקיזוז הניכוי (תקנה 16)

- בתום השנה ייתן המנכה לבעל הכנסת הריבית, ממנו נוכה המס, אישור כולל על סכום הריבית והפרשי ההצמדה ששילם לו, וכן על המס שניכה.

- המצאת האישור הנ"ל לפקיד השומה בידי בעל ההכנסה תהיה אחד התנאים שיידרשו על מנת שבעל הכנסת הריבית יוכל לקזז את המס שנוכה במקור מהריבית כנגד המס שהוא חייב בו על הכנסתו.

(כו) תחולת התקנות - קופת גמל (תקנה 20 (א)1)

- חובת הניכוי במקור תחול לגבי ריבית ורווחים שמקורם בהפקדות לקופות גמל ב- 1 בינואר 2003 (להלן – יום התחילה).
- ריבית שמקורה בהפקדות שבוצעו לפני יום התחילה אינה חייבת במס ולא תחול לגביה חובת ניכוי במקור.

(כז) תחולת התקנות - אגרות חוב נסחרות בבורסה (תקנה 20 (א) 2)

- חובת הניכוי במקור תחול לגבי ריבית שנצמחה ב- 1 בינואר 2003 ואילך, גם אם אגרות החוב הונפקו לפני מועד זה.

(כח) תחולת התקנות - מלווה מדינה (תקנה 20 (א) 2)

- חובת הניכוי במקור תחול על ריבית שנצמחה ב- 1 בינואר 2003 ואילך.
- לגבי מלווה מדינה שהריבית עליו הייתה פטורה ממס לפני יום התחילה – תחול חובת ניכוי במקור על הריבית המשולמת מיום התחילה ואילך.

(כט) תחולת התקנות - פיקדונות ותוכניות חיסכון שאינן בפוליסות ביטוח חיים (תקנה 20(א)3 ו-4)

- חובת הניכוי במקור תחול לגבי פיקדונות ותוכניות חיסכון שנפתחו ביום הקובע (8 במאי 2000) ואילך.
- חובת הניכוי במקור תחול רק לגבי ריבית שנצמחה החל מ- 1 בינואר 2003 ואילך.
- בפיקדונות או בתוכניות חיסכון אשר אושרו או נפתחו לפני היום הקובע, היינו 8 במאי 2000, תחול חובת ניכוי במקור על ריבית שנצמחה לאחר המועד שבו יש תחנת יציאה מהתוכנית. תחנת יציאה היא כל מועד שבו ניתן למשוך סכומים מהתכנית או הפיקדון בלי שהמשיכה תהיה כרוכה בהרעת תנאי החיסכון (כלומר, הפחתת הריבית המשולמת בתחנת היציאה בשל סיום תקופת החיסכון לעומת הריבית שהייתה משולמת אילו תקופת החיסכון הייתה נמשכת).

(ל) תחולת התקנות - מילווה קצר מועד (תקנה 20(ב))

- בשנת 2003 יחול פטור ממס לגבי ריבית על מק"מים, ולכן חובת הניכוי במקור תחול רק מיום 1 בינואר 2004. החל ממועד זה תחול חובת הניכוי לגבי ריבית המשולמת בשל מלווה קצר מועד שהונפק ביום הקובע ואילך.

(לא) תחולת התקנות - תכניות חסכון בפוליסת ביטוח חיים

- חובת הניכוי במקור תחול לגבי ריבית ורווחים המשתלמים על הפקדות לתוכניות חיסכון שנעשו החל ב- 1 בינואר 2003.

(לב) אופן פיצול הריבית בין התקופה שלפני הרפורמה לתקופה שלאחריה

- מאחר שהניכוי במקור חל רק על ריבית שנצמחה אחרי 1 בינואר 2003, קובעות התקנות נוסחת פיצול בין חלק הריבית שנצמח לפני תחילת הרפורמה לחלק הריבית שנצמח לאחר כניסת הרפורמה לתוקף.
- הנוסחה קובעת שהמס יחול על חלק יחסי של הריבית, שהוא תוצאה של הכפלת הריבית ביחס שבין התקופה שמ- 1 בינואר 2003 ועד תום התקופה בשלה נצברה הריבית, לבין כלל התקופה בשלה נצברה הריבית.

א.3. צו מס הכנסה (קביעת סכומים ששולמו מקרן השתלמות

כהכנסה) (תיקון), התשס"ג - 2002

א.4. תקנות מס הכנסה (ניכוי מסכומים ששולמו מקרן השתלמות)

(תיקון), התשס"ג - 2002

א.5. תקנות מס הכנסה ומס מעסיקים (ניכוי ממשכורת ומשכר

עבודה ותשלום מס מעסיקים) (תיקון), התשס"ג - 2002

תקציר

עד הרפורמה במס, הפקדות מעביד לקרן השתלמות עד לגובה תקרת הטבת המס הקבועה בהסכמים קיבוציים (7.5% ממשכורת של עד - 15,400 ₪ לחודש בשנת 2001), נהנו מפטור ממס הן במועד ההפקדה והן במועד המשיכה, כולל הרווחים שנצברו עליהם בקופה. הפקדות מעבר לתקרה האמורה התחייבו במס במועד ההפקדה, אך הרווחים שנצברו עליהם היו פטורים ממס בידי העובד בעת המשיכה.

במסגרת הרפורמה, נקבע כי -

- יימשך הפטור ממס, ללא מגבלת תקרה, על התשואה הריאלית הנובעת מהצבירה בקרן השתלמות שמקורה בהפקדות עד 1.1.2003.

- לגבי הפקדות בקרן השתלמות, שייעשו החל מיום 1 בינואר 2003 ואילך, ימשיך לחול פטור ממס על הרווחים שמקורם בהפקדות המעביד עד תקרת הטבת המס הקבועה בהסכמים קיבוציים, וכן הפקדות העובד עד התקרה הקבועה לגביו.
 - לעומת זאת רווחים שמקורם בהפקדות מעבר לתקרת הטבת המס האמורה, יחויבו במס כמו בכל תוכנית חיסכון אחרת, היינו 15% על הריבית הריאלית.
 - צו מס הכנסה (קביעת סכומים ששולמו מקרן השתלמות כהכנסה), התשנ"ח – 1997 (להלן – הצו העיקרי), קובע כי סכומים שמשך עמית מחשבונו בקרן השתלמות, אשר אינם פטורים ממס, ייחשבו כ"הכנסה" לעניין סעיף 164, ולכן תחול לגביהם חובת ניכוי במקור.
- תקנות מס הכנסה (ניכוי מסכומים ששולמו מקרן השתלמות), התשנ"ח – 1997 (להלן – התקנות העיקריות) קובעות כי קרן השתלמות המשלמת לעמית סכומים כאמור שאינם פטורים ממס, תנכה מסכומים אלה מס בשיעור 50%.
- צו א.3. ותקנות א.4. ו-א.5., קובעים את ההתאמות הנדרשות בצו ובתקנות העיקריים לאור הרפורמה.

א.3. צו מס הכנסה (קביעת סכומים ששולמו מקרן השתלמות כהכנסה) (תיקון), התשס"ג – 2002

(א) הגדרת "סכומי ריבית חייבת"

- עיקרו של התיקון בצו הוא הוספת הגדרה של "סכומי ריבית חייבת", הכוללת ריבית ורווחים ששילמה קרן השתלמות לעמית לאחר שחלפה תקופת החיסכון המינימלית הנדרשת (6 שנים ממועד ההפקדה הראשון).
- מדובר בסכומים שמקורם בכספים שהפקיד העמית מעל תקרת הטבת המס הקבועה בהסכמים קיבוציים (בלשון החוק "תקרת הפקדה מוטבת").

(ב) תחולה

- הצו יחול החל ב-1 בינואר 2003, על ריבית ששולמה בשל הפקדות שהופקדו בקרן השתלמות מהמועד האמור ואילך.

א.4. תקנות מס הכנסה (ניכוי מסכומים ששולמו מקרן השתלמות) (תיקון), התשס"ג – 2002

(א) ניכוי במקור מסכומי ריבית חייבת (תקנה 2)

- התיקון קובע שקרן השתלמות המשלמת לעמית סכומי ריבית חייבת, תנכה מסכומים אלה בשעת התשלום מס בשיעור 15%.

- לגבי מי שמושך כספים לפני תום תקופת החיסכון, ימשיך לחול שיעור המס השולי.

(ב) תחילה (תקנה 4)

- תחילת התיקון ביום 1 בינואר 2003.

א.5. תקנות מס הכנסה ומס מעסיקים (ניכוי ממשכורת ומשכר עבודה ותשלום מס מעסיקים) (תיקון), התשס"ג – 2002

(א) ביטול תקנה 6(ה)

- תקנה 6(ה) לתקנות הנ"ל קובעת כיום חובת ניכוי במקור בשיעור 35% לגבי תשלומים מקרן השתלמות שאינם פטורים ממס, וזאת בסתירה לתקנות המיוחדות שצוינו לעיל המסדירות את נושא הניכוי במקור מקרן השתלמות.
- התיקון הנדון מוחק את תקנה 6(ה) הנ"ל ובכך מבטל את הסתירה האמורה.

(ב) תחילה

- תחילת התיקון ביום 1 בינואר 2003.

א.6. צו מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מריבית על פיקדון במטבע חוץ), התשס"ג – 2002

(א) תקציר

- צו מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מריבית על פיקדון חופשי במטבע חוץ), התש"ל-1970 קובע, כי עולה חדש יהיה פטור ממס על ריבית בפיקדון חופשי במטבע חוץ, לתקופה של 20 שנה מיום שנעשה לתושב ישראל.
- החל מהשנה ה-21 ועד תום השנה ה-30 חל לפי הצו האמור מס בשיעור 25% על הכנסת הריבית.
- ועדת הרפורמה המליצה שלא לשנות את הסדרי הפטור ממס לגבי עולים חדשים ביחס לריבית בפיקדון חופשי במטבע חוץ במוסד בנקאי ישראלי, ולהשאיר את הפטור הקבוע בצו בעינו, לתקופה של 20 שנה.
- החל מהשנה ה-21 יחול שיעור המס הכללי לגבי ריבית, היינו 15% על הרווח הריאלי, כפי שחל על שאר הפיקדונות הבנקאיים לגבי יחידים המפקידים בפיקדונות צמודים.
- צו מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מריבית על פיקדון במטבע חוץ), התשס"ג – 2002 (להלן – צו הפטור החדש), מחליף את הצו הקודם, תוך שמירה על עקרונותיו.

(ב) פרטי הצו החדש

- הצו קובע כי ריבית המשולמת ליחיד, תהיה פטורה ממס אם התקיימו שורת תנאים כמפורט להלן:

(1) היחיד הוא עולה חדש

- הפטור מותנה בכך שהיחיד הוא עולה חדש, קרי היה לתושב ישראל לראשונה.

(2) פיקדון במטבע חוץ

- הפטור יינתן רק לגבי ריבית המשתלמת על פיקדון במטבע חוץ בתאגיד בנקאי, ולא על פיקדון שקלי.
- על הפיקדון להיות לזמן קבוע שלא יפחת משלושה חודשים.

(3) הפקדה תוך 90 ימים

- הפטור מותנה בכך שהסכומים הופקדו בפיקדון בתוך 90 ימים מיום העברת הכסף לישראל. יצוין שהתקנות לא קובעות כי חובה על העולה החדש להעביר מיד עם עלייתו את כספיו לישראל.

(4) תקופה של 20 שנים

- הפטור יינתן למשך 20 שנים מיום שהיה לתושב ישראל לראשונה.

(5) הצהרה

- על היחיד להצהיר בתוך 14 ימים ממועד פתיחתו לראשונה של הפיקדון, על היותו עולה חדש.
- לגבי פיקדון שנפתח לפני 1 בינואר 2003, יידחה מועד ההצהרה עד 1 בינואר 2004.

(6) הכנסה במישור הפרטי

- הפטור מותנה בכך שההכנסה בידי היחיד אינה הכנסה מעסק או ממשלח יד ואינה רשומה בספרי חשבונותיו.

(7) הפיקדון לא משמש כבטוחה

- הפטור מותנה בכך שהפיקדון לא שימש למתן הלוואה או כבטוחה להלוואה שנתן התאגיד הבנקאי לקרובו של היחיד או לחבר בני אדם שהיחיד הוא בעל שליטה בו, אם הם תושבי ישראל. (יצוין שלא נאמר בתקנה שאסור כי הפיקדון ישמש כבטוחה להלוואות שנתן תאגיד בנקאי לעסקו של היחיד).
- אחת ההנמקות שניתנה למגבלה זו היא הרצון של שלטונות המס למנוע מצב בו תושב ישראל נוטל הלוואה שהוצאות המימון בה מותרות לו כהוצאה, ובמקביל קרובו מקבל הכנסות ריבית פטורות ממס.

(ג) תחולה

- הפטור יחול לגבי ריבית המשולמת החל ביום 1 בינואר 2003.

7.א. צו מס הכנסה (פטור ממס על פיקדון של תושב חוץ), התשס"ג –

2002

(א) כללי

- תושבי חוץ היו עד כה פטורים ממס לגבי ריבית בחשבון פת"ח, על פי צו מס הכנסה (פטור ממס על פיקדונות תושבי חוץ), התשמ"א – 1981 (להלן – צו הפטור הקודם).
- חלק גדול ממדינות העולם מעניקות פטור ממס על ריבית המשולמת לתושבי חוץ בפיקדונות בנקאיים.
- ועדת הרפורמה המליצה לא לשנות את הסדרי המיסוי על ריבית בפיקדונות פת"ח לגבי תושבי חוץ.

(ב) פטור ממס לפי צו הפטור החדש

- צו מס הכנסה (פטור ממס על פיקדון של תושב חוץ), התשס"ג – 2002 (להלן – צו הפטור החדש) מחליף את צו הפטור הקודם, תוך שמירת עקרונותיו.
- הצו החדש קובע כי ריבית המשולמת לתושב חוץ, תהיה פטורה ממס אם נתקיימו מספר תנאים, כמפורט להלן:

(1) תושב חוץ

- הפטור מותנה בכך שבעל ההכנסה מריבית הוא תושב חוץ. לעניין זה יחולו הוראות הפקודה הקובעות מיהו תושב ישראל ומיהו תושב חוץ.

(2) יחיד או חברה

- הפטור יחול בין אם תושב החוץ הוא יחיד ובין אם הוא תאגיד.

(3) פיקדון במטבע חוץ

- הפטור יחול רק לגבי ריבית המשולמת על פיקדון במטבע חוץ, ולא לגבי ריבית על פיקדון שקלי.

(4) פיקדון אצל החשב הכללי או בתאגיד בנקאי

- הפטור יחול רק לגבי ריבית המשולמת על פיקדון המופקד בתאגיד בנקאי או אצל החשב הכללי, ולא לגבי ריבית על אג"ח או כל מכשיר פיננסי אחר.

(5) הכנסה במישור הפרטי

- הפטור מותנה בכך שהפיקדון אינו רשום בספרי מפעל קבע של תושב החוץ בישראל, ואינו חייב ברישום כאמור.

- הפטור מותנה בכך שההכנסה מריבית אינה הכנסה מעסק או ממשלח יד בידי תושב החוץ.

(6) אין שותף ישראלי

- הפטור מותנה בכך שלתושב החוץ אין שותף תושב ישראל בפקדון.
- (7) הצהרה**

- הפטור מותנה בכך שתושב החוץ הגיש הצהרה על היותו תושב חוץ, תוך 14 ימים מיום פתיחת הפיקדון.

- לגבי פיקדון שנפתח לפני 1 בינואר 2003, יידחה מועד ההצהרה עד 1 בינואר 2004.

(8) הפיקדון לא משמש כבטוחה

- הפטור מותנה בכך שהפיקדון לא שימש למתן הלוואה או כבטוחה להלוואה שנתן התאגיד הבנקאי לקרובו של תושב החוץ, או לחבר בני אדם שתושב החוץ הוא בעל שליטה בו, אם הם תושבי ישראל.

(ג) תחולה

- הצו יחול על ריבית המשתלמת החל מיום 1 בינואר 2003.

א.8. תקנות מס הכנסה (ביטול חיקוקים לעניין מס על ריבית ודיבידנד), התשס"ג - 2002

התקנות מבטלות תקנות וצווים שונים שהעניקו עד כה פטור ממס לגבי הכנסת ריבית, כמפורט להלן:

- צו מס הכנסה (דיבידנד מהכנסה מועדפת), התשכ"ד-1963
- תקנות מס הכנסה (שיעור המס על ריבית על הפקדות פת"מ), התשמ"ד-1984
- תקנות מס הכנסה (פטור ממס על ריבית בשל פיקדון מיוחד במטבע חוץ), התשמ"ו-1985
- תקנות מס הכנסה (פטור ממס על הפרשי הצמדה בשל פיקדון צמוד מדד), התשנ"ה-1995
- תקנות מס הכנסה (שיעור המס על ריבית על פקדונות במטבע חוץ), התשנ"ב-1992
- צו מס הכנסה (פטור ממס על ריבית מאגרות חוב), התשכ"ג-1963

חלק ב: ניירות ערך זרים

ב.1. תקנות מס הכנסה (קביעת ניירות ערך זרים והוראת שעה), התשס"ג - 2002

2.ב. תקנות מס הכנסה (קביעת ניירות ערך זרים לעניין קופות גמל),

התשס"ג - 2002

(א) הסדרי המס הקיימים לגבי ניירות ערך זרים

- תושב ישראל, לרבות קופת גמל, חייב במס בשיעור 35% על רווח הון ריאלי ממכירת ניירות ערך זרים. כך גם על ריבית ועל דיבידנד המשולם על ניירות ערך זרים (סעיפים 129ב; 125ב; 161א(1)), ואשר נתקבלו בישראל.

(ב) המלצות ועדת הרפורמה לגבי ניירות ערך זרים

- במטרה למנוע בתוך פרק זמן קצר שינוי יחסי לרעה במצבה של הבורסה בתל אביב לעומת בורסות בחו"ל, המליצה הוועדה כי למשך תקופת מעבר לא יופחת שיעור המס החל על רווחי הון ממכירת ניירות ערך זרים הנסחרים בבורסה בחו"ל. לאחר תקופת מעבר המליצה הוועדה כי יושווה שיעור המס החל על מכירת ניירות ערך זרים ועל ריבית המשתלמת בגינם לשיעור החל בישראל.

(ג) הסדרי המיסוי שנקבעו בתיקון 132 לגבי ניירות ערך זרים - רווח הון

סעיף 105ג(ד) לפקודה שנחקק במסגרת הרפורמה, קובע את ההוראות הבאות ביחס לניירות ערך זרים בידי יחיד:

- לגבי ניירות ערך זרים שיימכרו לפני 1 בינואר 2007, יחול מס בשיעור 35%.
- לגבי ניירות ערך זרים שיירכשו החל מ- 1 בינואר 2007 ויימכרו לאחר מועד זה, יחולו כללי המס הרגילים, היינו מס בשיעור 15% על ניירות ערך זרים.
- לגבי ניירות ערך זרים שיימכרו החל מ- 1 בינואר 2007 אך נרכשו לפני המועד האמור, יחול מס בשיעור של 35% על חלק יחסי של הרווח שנצמח עד 1 בינואר 2007, ומס בשיעור של 15% לגבי החלק היחסי מהרווח שנצמח לאחר המועד האמור.

(ד) הסדרי המיסוי שנקבעו בתיקון 132 לגבי ניירות ערך זרים - קופות גמל

סעיף 129ב(ב) לפקודה, שתוקן במסגרת הרפורמה, קובע את ההסדר הבא לגבי מכירת ני"ע זרים בידי קופות גמל:

- לגבי ניירות ערך זרים שימכרו לפני 1 בינואר 2006, יחול מס בשיעור של 35%.
- לגבי ניירות ערך זרים שיירכשו החל מ- 1 בינואר 2006, יחול פטור ממס, כמו הפטור הרגיל הקיים לגבי קופות גמל, לפי סעיף 9(2) לפקודה לגבי מכירת ני"ע בישראל.
- לגבי ניירות ערך זרים שימכרו החל מ- 1 בינואר 2006 אך נרכשו לפני המועד האמור, יחול פטור ממס לגבי חלק רווח ההון שנצמח החל ב- 1 בינואר 2006, ויחול מס בשיעור 35% לגבי חלק הרווח שנצמח לפני המועד האמור.

(ה) הסדרי המיסוי שנקבעו בתיקון 132 לגבי ניירות ערך זרים - קיזוז הפסדים

- סעיף 105טו שנחקק ברפורמה קובע שעד תום שנת המס 2006, הפסד הון ממכירת ני"ע זרים יקוזז רק כנגד רווח הון ממכירת ניירות ערך זרים. החל משנת 2007 תתרחב אפשרות קיזוז ההפסד, כך שהמס שהיה משתלם על סכום ההפסד אילו היה רווח, יקוזז כנגד המס החל על רווח הון ריאלי ממכירת כל סוגי ניירות ערך, וכנגד המס החל על ריבית ודיבידנד מניירות ערך.

(ו) הסדרי המיסוי שנקבעו בתיקון 132 לגבי ניירות ערך זרים - דיבידנד

- סעיף 125ב קובע כי דיבידנד המשתלם על נייר ערך זר, עד תום שנת המס 2006, יהיה חייב במס בשיעור 35%, והחל משנת המס 2007 בשיעור של 25%.

(ז) הסדרי המיסוי שנקבעו בתיקון 132 לגבי ניירות ערך זרים - ריבית

- על ריבית ודמי ניכיון המשתלמים עד סוף שנת המס 2006, על ני"ע זרים, יוטל מס בשיעור 35%, ועל ריבית ודמי ניכיון המשתלמים משנת המס 2007 ואילך - בשיעור 15%.

(ח) קביעת "ניירות ערך זרים"

- שר האוצר הוסמך להגדיר מה ייחשב כ"ניירות ערך זרים", הן בכלל, והן לגבי קופות גמל, והדבר נעשה בתקנות אלה.
- התקנות קובעות שיראו נייר ערך כ"נייר ערך זר" אם הוא נייר הנסחר בבורסה או בשוק מוסדר מחוץ לישראל, או אם הוא מיועד לפי תשקיף הנפקתו להיסחר כאמור.
- לכלל האמור נקבעו שני סייגים חשובים שיש בהם שינוי לעומת המצב עד כה:
 - ראשית, נייר ערך של חברה תושבת ישראל, לא ייחשב בשום מקרה כנייר ערך זר, גם אם החברה אינה חברה תעשייתית.
 - שנית, נייר ערך של חברה תושבת חוץ הנסחר גם בבורסה בישראל וגם בבורסה או בשוק מוסדר מחוץ לישראל, לא ייחשב כנייר ערך זר.
- המשמעות היא שמכירת אותו נייר תחויב במס בשיעור מופחת של 15%, כמו מכירה בבורסה בישראל, ולא בשיעור של 35%.
- בנוסף, נקבע בתקנות שיראו כנייר ערך זר גם עסקה עתידית בנייר ערך זר, הנסחרת בבורסה או בשוק מוסדר מחוץ לישראל.

(ט) הגדרה שונה החל משנת 2007

- בשל השינוי בשיטת קיזוז ההפסדים, החל משנת המס 2007, מאמצות התקנות הגדרה רחבה יותר ל"נייר ערך זר" עד תום שנת 2006, וצרה יותר לאחר המועד האמור.
- בשנות המס 2003 עד 2006, יראו כנייר ערך זר גם אגרת חוב שהוציאה מדינת חוץ או רשות שלטונית במדינה כאמור, וכן יחידה או תעודת השתתפות של קרן נאמנות תושבת חוץ, שאישרה הרשות המוסמכת במדינה שבה הוצאה.

- כמו כן, בשנות המס 2003 עד 2006 יראו כנייר ערך זר כל עסקה עתידית הנסחרת בבורסה מחוץ לישראל או בשוק מוסדר מחוץ לישראל, גם אם היא עסקה במט"ח או במכשיר אחר שאינו נייר ערך זר.
- לגבי קופות גמל נקבעה הגדרה דומה, בשינויים מסוימים הנובעים מהשוני בהסדר שנקבע לגביהם, שעיקרו מתן פטור ממס לגבי נייר ערך זר שיירכש החל משנת 2006.

חלק ג: רווח הון

ג.1. צו מס הכנסה (פטור ממס על רווח הון במכירת מניות)(ביטול), התשס"ג – 2002

אחד השינויים המרכזיים במסגרת הרפורמה במס, הוא ביטול הפטור ממס על מכירת מניות נסחרות בבורסה. התיקון הנוכחי מבטל את הצו שקבע עד כה פטור ממס לגבי מכירת ניירות ערך נסחרים בבורסה. הביטול יחול מיום 1.1.2003.

ג.2. צו מס הכנסה (קביעת תמורה, תשלום או רווח הון ממכירת נייר ערך או מעסקה עתידית כהכנסה), התשס"ג – 2002

ג.3. תקנות מס הכנסה (ניכוי מתמורה, מתשלום או מרווח הון במכירת נייר ערך או בעסקה עתידית), התשס"ג – 2002

(א) תקציר

- הצו והתקנות קובעים את הוראות הניכוי במקור לגבי רווחים ממכירת ניירות ערך בבורסה בישראל או בבורסה או שוק מוסדר מחוץ לישראל, וכן לגבי תמורות בקשר לעסקה עתידית (לרבות פרמיות המשולמות, במקרים מסוימים, בעסקאות כאמור).
- החל משנת המס 2004 ינוכה במקור המס המלא, המחושב מהרווח, בשיעור של 15% מהרווח הריאלי או 10% מהרווח הנומינלי (במקרה של נייר ערך שאינו צמוד למדד).
- כהוראת שעה לשנת 2003 נקבע כי אם התמורה שולמה במחצית הראשונה של השנה, ינוכה במקור מס בשיעור 0.5%, ואם התמורה שולמה במחצית השנייה של השנה ינוכה במקור מס בשיעור 1%.
- בנוסף לקביעת שיעור הניכוי במקור, התקנות מתייחסות גם לנושאים נוספים כגון ניכוי מס משווה כסף, התרת הוצאות, קיזוז הפסדים וכו'.

(ב) קביעת תמורה או ריווח הון כהכנסה (סעיף 2 לצו)

- סעיף 2 לצו קובע שכל תמורה, תשלום ריווח הון או ריווח הון ריאלי במכירת ניירות ערך או בעסקה עתידית, ייחשבו כ"הכנסה" לעניין סעיף 164 לפקודה, ולכן תחול חובת ניכוי במקור לגביהם.
- לדוגמא, אם אדם מוכר נייר ערך נסחר בבורסה, תחול על מי שמשלם לו את התמורה חובת ניכוי מס במקור, בהתאם לשיעורים שנקבעו בתקנות, כפי שיפורט להלן.

(ג) סוגי ניירות הערך לגביהם תחול חובת ניכוי במקור (סעיף 1 צו)

- חובת הניכוי במקור תחול לגבי הניירות הבאים:
- ניירות ערך נסחרים בבורסה, בישראל או בחו"ל, לרבות בשוק מוסדר מחוץ לישראל.
 - אגרות חוב של מדינת ישראל ומלווה מכוח חוק מלווה המדינה, הנסחרים בבורסה, בישראל או בחו"ל, לרבות בשוק מוסדר מחוץ לישראל.
 - יחידות השתתפות בשותפות נפט או בשותפות סרטים, וזכות באיגוד מקרקעין, הנסחרות בבורסה בישראל.
- חובת הניכוי במקור לא תחול לגבי הניירות הבאים:
- נייר ערך שנקבע כנייר ערך זר.
 - אג"ח ומלווה מדינה שהונפקו או הוצאו לפני 8 במאי 2000 (לגבי אג"ח ומלווה כאמור ימשיך לחול הפטור ממס במכירתם לפי סעיף 97 לפקודה).

(ד) סוגי עסקאות עתידיות לגביהם תחול חובת ניכוי במקור (סעיף 1 לצו)

- הצו יחול על כל עסקה עתידית, בהתאם להגדרתה בסעיף 15א, קרי התחייבות או זכות למסור או לקבל בעתיד הפרשם בין שערי מטבע חוץ, הפרשי מדד, הפרשי ריבית, נכס או מחיר נכס.
- עד לתום שנת 2006 חובת הניכוי במקור לא תחול לגבי עסקה עתידית שנקבעה כנייר ערך זר.

(ה) שיעור הניכוי במקור מניירות ערך נסחרים בבורסה

- החל משנת המס 2004 ינוכה במקור המס המלא, המחושב מהרווח, בשיעור של 15% מהרווח הריאלי או 10% מהרווח הנומינלי (במקרה של נייר ערך שאינו צמוד למדד).
- כהוראת שעה לשנת 2003 נקבע כי אם התמורה שולמה במחצית הראשונה של השנה, ינוכה ממנה במקור מס בשיעור 0.5%, ואם התמורה שולמה במחצית השניה של השנה ינוכה ממנה במקור מס בשיעור 1%. (ולגבי עסקה עתידית – 5%)
- במסגרת זו לא יותרו ניכוי הוצאות ועמלות או קיזוז הפסדים בשלב הניכוי במקור.
- בשנת 2003 לא יחולו הוראות הניכוי במקור על אג"ח, מק"מ, ומלווה מדינה – שכן מכירתם בשנת 2003 פטורה ממס

(ו) עסקאות מיוחדות

- התקנות מתייחסות לשני סוגים של עסקאות מיוחדות: עסקאות עתידיות ועסקאות מכירה בחסר. בשני סוגים אלה יש בדרך כלל העברות כספיות ותשלומים שנעשים לפני שמתגבש הרווח, ולכן צריך היה לתת פתרון כיצד לנכות מס בעסקאות אלה – בעיקר במצב הקבע, בו המס יחושב כשיעור מהרווח.

(ז) עסקאות עתידיות – הסדר הקבע

- תקנה 3 דנה בעסקה עתידית, והיא קובעת כי כאשר משולמים תשלומים בעסקה עתידית, ינוכה במקור מס בשיעור של -
15% מריווח ההון הריאלי בעסקה עתידית הנסחרת בבורסה או בשוק מוסדר, בישראל או בחו"ל;
25% מרווח ההון הריאלי בעסקה עתידית שאינה נסחרת בבורסה.
- עם זאת, תינתן אפשרות לחייב לדחות את תשלום המס, ולנכות את המס לא בשלב הראשוני, בו נעשה תשלום כספי טרם גיבוש הרווח (תשלום פרמיה למשל) אלא מאוחר יותר, ביום המכירה, ובלבד שיבטיח להנחת דעתו של הנציב שיהיו בידו אמצעים לשלם את המס כאשר תושלם העסקה העתידית.

(ח) עסקאות עתידיות נסחרות בבורסה – הוראת מעבר לשנת 2003

- לגבי ניכוי במקור בשנת 2003 מעסקאות עתידיות הרשומות למסחר בבורסה, נקבע הסדר מיוחד, כדי למנוע פגיעה בשוק זה. במחצית הראשונה של שנת 2003 יחול ניכוי במקור של 0.5% מהתשלום, ובמחצית השנייה של השנה יחול ניכוי של 5% מהתשלום. במהלך מחצית השנה הראשונה יתאפשר לשוק העסקאות העתידיות להתארגן לניכוי מס המחושב בשיעור מהרווח המדויק.

(ט) עסקאות עתידיות שאינן נסחרות בבורסה – הוראת מעבר לשנת 2003

- לגבי עסקאות עתידיות שאינן נסחרות בבורסה, נקבע כי בחודשים ינואר – מרץ 2003 ניתן יהיה לנכות מס בשיעור 5% מהתשלום אם הסתיימה העסקה העתידית ברווח, או בשיעור של 25% מריווח ההון באותם שלושה חודשים. המס ישולם עד היום ה- 15 לחודש אפריל 2003 עבור כל תקופת 3 החודשים הנ"ל, אם הוצגו בטחונות לתשלום המס.
- לאחר תום תקופת שלושת החודשים הראשונים של השנה, יחול הסדר הקבע, היינו מס בשיעור 25% מהרווח.

(י) מכירה בחסר

- תקנה 4 מתייחסת לניכוי במקור בעסקאות של מכירה בחסר. בעסקאות אלה מבצע העסקה מוכר את נייר הערך לפני שרכש אותו, ולכן לא ניתן לדעת במועד המכירה מה יהיה הרווח. (למעט מקום בו נכס הבסיס מצוי בידי השואל בעת ביצוע עסקת המכירה בחסר).

- התקנה קובעת מנגנון דומה למנגנון שתואר לגבי עסקאות עתידיות. בשלב התשלום יש לנכות מהתמורה מס בשיעור של 1% - באגרת חוב, 0.5% - במלווה קצר מועד, ו- 5% - בכל נייר ערך אחר. ביום המכירה יש לנכות את יתרת המס החל על רווח ההון.
- במקרה של ניכוי במקור חלקי, בשיעור נמוך מ- 5%, יהיה על החייב לתת ערבויות לצורך הבטחת תשלום הפרש המס ביום המכירה - במידה ויהיה הפרש כזה.
- לגבי מכירה בחסר של נכס שאינו נסחר בבורסה – ינוכה מס בשיעור 25% מהתמורה.

(יא) פטור לתושבי חוץ

- התקנות קובעות פטור מניכוי במקור במקרה בו תאגיד בנקאי או חבר בורסה משלם תשלום לתושב חוץ המבצע עסקאות שלגביהן חל פטור ממס רווח הון בידי תושב החוץ.
- הפטור מותנה בכך שתושב החוץ הגיש למוסד הכספי בתוך 14 ימים מיום פתיחת החשבון, ואחת לשלוש שנים אם הוא נמצא בישראל, הצהרה על היותו תושב חוץ ועל זכאותו לפטור.

ג.4. **צו מס הכנסה (קביעת תמורה ממכירת נייר ערך זר כהכנסה וניכוי במקור מהתמורה)(תיקון), התשס"ג - 2002**

(א) הצו המקורי

- הצו המקורי קובע את הוראות הניכוי במקור לגבי ניירות ערך זרים. כיום חלה חובת ניכוי במקור בשיעור 5% מהתמורה המתקבלת ממכירת ניירות ערך זרים.

(ב) הצו המתקן

- בתיקון נוספה הוראה לעניין יחידים לשנות המס 2004 עד 2006, ולעניין קופות גמל לשנות המס 2004 ו- 2005, לפיה ינוכה במקור מס בשיעור של 35% מרווח ההון הריאלי.
- הניכוי במקור מהתמורה בשיעור 5% שהיה קיים עד כה - בוטל.
- ההוראה שנקבעה דומה לקביעה החלה לגבי ניכוי מס במקור מרווח הון של ניירות ערך נסחרים בבורסה, אך בשיעורים הרלוונטיים לגבי ניירות ערך זרים.

ג.5. **תקנות מס הכנסה (חישוב רווח הון במכירת נייר ערך הנסחר בבורסה או יחידה בקרן נאמנות), התשס"ג - 2002**

(א) כללי

- התקנות קובעות את דרך חישוב רווח ההון במכירת ניירות ערך נסחרים בבורסה ובמכירה או פדיון של יחידה בקרן נאמנות.

(ב) קביעת המחיר המקורי (תקנה 2)

- בתקנות נקבעו הוראות לעניין קביעת מחיר מקורי במקרים מיוחדים שאינם קבועים בפקודה.
- במכירת מניות שמקורן בכתב אופציה שהומר למניה, יראו כמחיר המקורי את המחיר המקורי של כתב האופציה, ויראו את התשלום ששולם בעד מימושו של כתב האופציה למניה כהוצאות השבחה (תקנה 2(א)).
- איגרת חוב, מילווה מדינה ומק"מ שנרכשו לפני היום הקובע, ושעל מכירתם בשנת 2003 חל פטור ממס, אם הם יימכרו בשנת 2004 ואילך יחושב המחיר המקורי שלהם בהתאם למוצע מחירי הסגירה בשלושת הימים האחרונים של שנת 2003 או בהתאם למחיר המקורי המתואם שלהם ביום 1 בינואר 2004, לפי הגבוה (תקנה 2(ב)).
- המחיר המקורי של יחידה בקרן נאמנות פטורה או מעורבת, שנרכשה לפני 1 בינואר 2003, יהיה המחיר המקורי של היחידה, לאחר שהופחתו ממנו רווחים שחולקו לבעל היחידה החל ה- 1 בינואר 2003, ובלבד שמקורם ברווחים שנצמחו בקרן לפני היום הקובע (תקנה 2(ג)).

(ג) יום הרכישה – הכלל הרגיל (תקנה 3(א))

במכירת נייר ערך שנרכש לפני ה- 1 בינואר 2003, הכלל הוא שלצורך חישוב רווח ההון יראו כיום הרכישה את ה- 1 בינואר 2003.

(ד) יום הרכישה – נייר שנרשם למסחר בבורסה (תקנה 3(ב))

במכירת נייר ערך שחלות לגביו הוראות סעיף 101 לפקודה (נייר שנרשם למסחר בבורסה), ושבעל המניות לא ביקש לגביו שלא יראו את הרישום כמכירה, לא יראו את ה- 1 בינואר 2003 כיום הרכישה, אלא את יום הרכישה האמיתי.

(ה) יום הרכישה – מניה שמקורה בכתב אופציה שמומש למניה (תקנה 3(ד))

במכירת מניה שמקורה בכתב אופציה שמומש למניה, יום הרכישה יהא יום הרכישה של כתב האופציה.

(ו) קביעת תמורה כשמשולמים דמי ניכיון (תקנה 4)

- אם משולמים דמי ניכיון בפדיון או בהמרה של איגרת חוב או מק"מ הנסחרים בבורסה, והתקיימו כל התנאים הבאים:
 - ריווח ההון במכירת איגרת החוב אינו פטור ממס.
 - במועד ההמרה או הפדיון נוצר הפסד הון.
 - הפדיון או ההמרה אינם בידי בעל שליטה.
 - הפדיון או ההמרה אינם בידי מי שהחזיק באגרת מיום שהוקצתה או הוצאה.
- יראו כתמורת הפדיון או ההמרה את התמורה בתוספת דמי הניכיון, עד לגובה הפסד ההון.
- דמי ניכיון שרואים אותם כתמורה לא יחשבו כהכנסה לפי סעיף 4(2) לפקודה.

(ז) ניירות ערך שנרכשו במועדים שונים (תקנה 5 ו-8)

- במקרה בו נמכרו ניירות ערך זהים שנרכשו במועדים שונים, קביעת המחיר המקורי ויום הרכישה תיעשה לפי סדר הרכישה (FIFO), אלא אם הוכיח המוכר לגבי נייר ערך מסוים יום רכישה ומחיר מקורי אחר.
- כהוראת שעה נקבע שבשנת 2003 רשאי יהיה המוכר לחשב את רווח ההון כך שהמחיר המקורי יהיה המחיר המקורי המשוקלל.

(ח) ניכוי הוצאות – כללי (תקנה 6א))

לצורך חישוב רווח הון במכירת ניירות ערך, יותרו בניכוי מהתמורה ההוצאות שהוצאו באותה שנת מס.

(ט) ניכוי הוצאות – קרן נאמנות (תקנה 6ב))

- הוצאה שעמדה בה קרן נאמנות (חייבת או מעורבת) לשם השגת הכנסה מסוימת, תותר בניכוי כנגד אותה הכנסה בלבד.
- אם לא ניתן לקבוע לשם איזו הכנסה הוצאה ההוצאה, יש ליחס אותה לכל אחד ממרכיבי ההכנסה הכוללת, לפי חלקו היחסי.

ג.6. תקנות מס הכנסה (חישוב רווח הון בעסקה עתידית), התשס"ג

– 2002

(א) כללי

"עסקה עתידית" מוגדרת בסעיף 105א לפקודה שהוסף במסגרת תיקון 132 כך :
"התחייבות או זכות למסור או לקבל בעתיד הפרשים בין מטבע חוץ, הפרשי מדד, הפרשי ריבית, נכס או מחיר נכס, והכל בכמות, בסכום, במועד ובתנאים הנקובים בהתחייבות או בזכות, לפי העניין, וכן מכירה בחסר".

(ב) סמכות שר האוצר

- שר האוצר הוסמך לקבוע לגבי עסקאות עתידיות, נושאים שונים הקשורים בחישוב רווח ההון, כגון קביעת עיתוי, דרך חישוב רווח ההון הריאלי, דרך חישוב המס, התרת הוצאות ואופן ייחוסן ועוד.

(ג) תוכן התקנות

התקנות מתייחסות לנושאים הבאים :

- קביעת יום המכירה בעסקה עתידית (תקנה 2);
- הוראות לעניין חישוב רווח ההון (תקנה 3);
- הוראות לעניין מכירה בחסר (תקנה 4);

- הוראות מיוחדות לעניין מכירה של עסקה עתידית (תקנה 5);
- זכות להארכה או לשינוי (תקנה 6);
- ניכוי הוצאות (תקנה 7);
- הוראת שעה בשנת 2003 (תקנה 9).

(ד) קביעת יום המכירה בעסקה עתידית (תקנה 2)

תקנה 2 קובעת כי לצורך חישוב ריווח הון בעסקה עתידית, יום המכירה ייקבע לפי המוקדם מבין אלה:

- היום בו נמכרה העסקה העתידית;
- בעסקה עתידית שהיא זכות או התחייבות, לקבל או למסור, סכומי כסף או נכס בסיס שהוא סכומי כסף - יום המימוש;
- בעסקה עתידית מסוג התחייבות או זכות לקבל את נכס הבסיס, למעט אם הוא כסף –
 - בידי נותן הזכות או ההתחייבות – יום המימוש;
 - בידי מחזיק הזכות או ההתחייבות – במועד הפקיעה או ביום מכירת נכס הבסיס שנתקבל ביום המימוש – לפי העניין.

(ה) חישוב רווח ההון (תקנה 3)

במכירתה של עסקה עתידית, או במימוש עסקה עתידית שהיא זכות או התחייבות לקבל או למסור סכומי כסף, יחושב הרווח כסכומים שהתקבלו בשל העסקה העתידית, בניכוי סכומים ששולמו בשלה.

בעסקה עתידית מסוג התחייבות או זכות לקבל את נכס הבסיס שאינו כסף, יחושב רווח ההון בידי נותן הזכות או ההתחייבות, במועד המימוש, כסכומים שקיבל בשל מתן הזכות או ההתחייבות, ואם לא פקעה – בניכוי סכומים ששולמו ברכישת נכס הבסיס.

בידי מחזיק הזכות או ההתחייבות, נדחה יום המכירה למועד מכירת נכס הבסיס (אלא אם כן פקעה העסקה), ועל כן הרווח יחושב כתמורה

(ו) הוראות לעניין חישוב הריווח

1. בידי נותן הזכות או ההתחייבות:

- הרווח יחושב בהתאם לתמורה שקיבל בעד הזכות העתידית, כולל סכומים שקיבל בשל מתן הזכות או ההתחייבות ובשל מימושה;
- אם הזכות או ההתחייבות לא פקעה אלא מומשה לנכס הבסיס שעומד ביסודה (שאינו מזומן), ינוכו לצורך חישוב הרווח סכומים ששולמו ברכישת נכס הבסיס; במקרה זה יראו את הריווח ממכירת נכס הבסיס כריווח הון מהעסקה העתידית.

2. בידי מחזיק הזכות או ההתחייבות:

- הרווח יחושב בהתאם לתמורה שקיבל ממכירת נכס הבסיס, בניכוי סכומים ששולמו או בתוספת סכומים שהתקבלו על פי תנאי העסקה העתידית;
- יראו את יום הרכישה כיום ההתקשרות בעסקה העתידית.
- יראו את הסכום ששולם בשל המימוש כהוצאות השבחה.

ז) שינוי בשיעור המס

במקרה בו שיעור המס החל על העסקה העתידית במועד המימוש, הינו שונה משיעור המס החל על מכירת נכס הבסיס –

- יראו את חלק הרווח עד למועד המימוש כרווח או כהפסד, לפי העניין, מעסקה עתידית;
- את יתרת הרווח או ההפסד יראו כרווח או כהפסד ממכירת נכס הבסיס.

ח) אופן חישוב חלק הרווח עד למועד המימוש

החישוב ייעשה לפי שיטה יחסית, באמצעות הכפלת הרווח או ההפסד ביחס שבין התקופה שמיום העסקה ועד ליום המימוש, לבין התקופה שמיום העסקה ועד ליום המכירה של נכס הבסיס.

ט) תיאום סכומים

אם שולם תשלום בעסקה עתידית לפני יום המכירה, יתואם התשלום למדד המחירים לצרכן מיום התשלום ועד יום המכירה. בנכס שערכו צמוד למטבע חוץ או שהוא נקוב במטבע חוץ ההצמדה תהיה לשער המטבע.

י) חישוב רווח ההון במכירה בחסר (שורט) (תקנה 4)

- במכירה בחסר של נייר ערך הנסחר בבורסה, יראו את רווח ההון כאילו נצמח או הופק במועד רכישת נייר הערך החליפי.
- יום הרכישה – יהיה יום רכישתו של נייר הערך החליפי;
- המחיר המקורי – יהיה המחיר המקורי של נייר הערך החליפי בתוספת דמי השאלה, תחליף הדיבידנד ותחליף הריבית ששילם המוכר בחסר בשל אותו נייר ערך, מיום המכירה בחסר ועד ליום הרכישה של נייר הערך החליפי.
- לצורך חישוב הסכום האינפלציוני יראו את דמי ההשאלה ואת תחליף הריבית – כהוצאות השבחה.
- יראו את ריווח ההון כסכום שבו עולה התמורה במכירת נייר הערך בחסר, כשהיא מתואמת מיום מכירת נייר הערך בחסר ועד ליום הרכישה של נייר הערך החליפי, על המחיר המקורי.

(יא) השאלת נייר ערך מקרוב, ממעביד, מספק שירותים או מלקוח (תקנה 4(ב))

במקרה בו נייר הערך הושאל מקרוב, ממעביד, מספק שירותים או מלקוח, יראו את ההשאלה כמכירה, ובמועד השבת נייר הערך החליפי יראו את נייר הערך החליפי כנמכר למשאל. דהיינו התייחסות לעסקת ההשאלה כאילו הייתה עסקת מכר רגילה.

(יב) מכירה בחסר אחרת (תקנה 4(ג))

במכירה בחסר שההוראות הקודמות לא חלות עליה, יראו את המכירה בחסר כמכירה.

(יג) שואל שמחזיק ניירות זהים בבעלותו (תקנה 4(ד))

שואל ניירות ערך שבמועד ההשאלה החזיק בניירות ערך מאותו סוג ושל אותו מנפיק, יראוהו במועד המכירה בחסר כמוכר את ניירות הערך שלו תחילה, ויחולו הוראות חלק ה או ה 3 לפקודה, לפי העניין. מדובר במקרה בו נכס הבסיס מצוי בידי השואל בעת ביצוע המכירה בחסר.

(יד) תחליף דיבידנד או תחליף ריבית (תקנה 4(ה))

לעניין המשאל יראו את ההכנסה מתחליף הדיבידנד או מתחליף הריבית, המשולמים בשל השאלה מוטבת, כהכנסה מדיבידנד או מריבית.

(טו) הוראות מיוחדות לעניין מכירה של עסקה עתידית (תקנה 5)

התקנה קובעת כי במקרה שבו אדם מבצע מספר עסקאות עתידיות בנכס בסיס זהה ובתנאים זהים, תהיה חזקה לכאורה לפיה העסקאות נמכרו לפי הסדר הכרונולוגי בו נרכשו העסקאות, או נוצרו ההתחייבויות או התקבלו הזכויות בשלהן, החל בעסקה הראשונה ועד האחרונה. עם זאת, למוכר תהא שמורה הזכות להוכיח לפקיד השומה כי הסדר בו בוצעו העסקאות הינו שונה מהסדר האמור, ובמקרה כזה יראו את העסקאות כאילו בוצעו בהתאם לסדר שהוכיח המוכר.

(טז) הוראת שעה לשנת 2003 (תקנה 9)

כהוראת שעה לשנת 2003 נקבע כי במקרה שבו אדם מבצע מספר עסקאות עתידיות בנכס בסיס זהה ובתנאים זהים, רשאי המוכר לחשב את הרווח לא בהתאם לסדר הכרונולוגי, אלא כך שיראו את המחיר המקורי לצורך קביעת הרווח כמחיר המקורי המשוקלל ויראו את העסקאות העתידיות בנכס בסיס זהה כאילו היו ניירות ערך זהים. הוראת שעה זו זהה לזו שנקבעה לגבי ניירות ערך רגילים (ראה תקנות מס הכנסה (חישוב ריווח הון במכירת נייר ערך הנסחר בבורסה או יחידה בקרן נאמנות), התשס"ג – 2002, ויחולו בשינויים המחויבים הוראות תקנה 8 לתקנות הני"ל).

(יז) זכות להארכה או שינוי (תקנה 6)

הארכתה של זכות לעסקה עתידית שלא באמצעות זכות שנקבעה מראש בתנאיה, או שינוי של תנאיה – בין באמצעות זכות שנקבעה בתנאיה ובין שלא באמצעות זכות כזו, תיחשב כמימוש העסקה העתידית וכעשיית עסקה עתידית חדשה.

(זי) ניכוי הוצאות (תקנה 7)

בחישוב הרווח בעסקה עתידית יותרו בניכוי ההוצאות שהוצאו באותה שנת מס.

**ג.7. צו מס הכנסה (קביעת תשלומים ששולמו לבעל יחידה בקרן
נאמנות כהכנסה), התשס"ג – 2002**

**ג.8. תקנות מס הכנסה (ניכוי מתשלומים ששולמו לבעל יחידה בקרן
נאמנות), התשס"ג – 2002**

- הצו קובע כי כאשר אדם מוכר יחידה בקרן נאמנות, יראו את התשלומים ששולמו לו עבורה כ"הכנסה" לצורך סעיף 164 לפקודה, ותחול לגביה חובת ניכוי מס במקור.
- בקרן נאמנות פטורה, חייב המשלם לנכות במקור מס בשיעור 25% מרווח ההון הריאלי. בקרן נאמנות מעורבת שיעור הניכוי במקור הוא 15%.
- כהוראת שעה נקבע כי בשנת 2003, במחצית הראשונה של השנה, ינוכה במקור מס בשיעור 0.5%, ובמחצית השניה מס בשיעור 1%.

**ג.9. תקנות מס הכנסה (פטור ממס לתושב חוץ על ריווח הון מעסקה
עתידית), התשס"ג - 2002**

(א) כללי

סעיף 105ד(א)(6) לפקודה, שנחקק במסגרת תיקון 132, מסמיך את שר האוצר לתת פטור ממס או לקבוע שיעור מס מופחת על הכנסות של תושבי חוץ מניירות ערך או מעסקאות עתידיות הנסחרים בבורסה.

(ב) מתן פטור לתושבי חוץ

מכוח ההסמכה האמורה הותקנו תקנות אלה הקובעות כי ריווח הון של תושב חוץ מעסקה עתידית הנסחרת בבורסה, יהיה פטור ממס.

(ג) סייג לפטור

הפטור לא יחול במקרים הבאים:

- כאשר מדובר ריווח הון שניתן לייחסו ל "מפעל קבע" שיש לתושב החוץ בישראל. המונח "מפעל קבע" פירושו מקום בו מתנהלים עסקי תושב החוץ באורח קבע, כמו משרד, בית חרושת וכד'.
- כאשר חלים לגבי ריווח ההון הוראות חוק התיאומים בשל אינפלציה.
- במקרה של יהלומן המנהל פנקסים במטבע חוץ, ואשר לגבי ריווח ההון שהפיק חלות הוראות מיוחדות מכוח סעיף 130א לפקודה (התקנות הדולריות).

ג.10. צו מס הכנסה (קביעת דמי השאלה כהכנסה), התשס"ג – 2002

ג.11. תקנות מס הכנסה (ניכוי מדמי השאלה), התשס"ג – 2002

(א) כללי

- צו מס הכנסה (קביעת דמי השאלה כהכנסה), התשס"ג – 2002 (להלן – "צו דמי השאלה" או "הצו") קובע שיראו "דמי השאלה" כהכנסה לעניין סעיף 164 לפקודה. משמעות הקביעה היא החלת חובת ניכוי במקור מדמי השאלה.
- שיעור הניכוי במקור ופרטיו קבועים בתקנות מס הכנסה (ניכוי מדמי השאלה), התשס"ג – 2002 (להלן – "תקנות ניכוי מדמי השאלה" או "התקנות").

(ב) מי הם "שואל" ו"משאיל"

- שואל הוא אדם השואל נייר ערך תמורת דמי השאלה, ומשאיל הוא אדם המשאיל נייר ערך תמורת דמי השאלה.

(ג) מה היא "השאלה מוטבת"

- "השאלה מוטבת" היא השאלת נייר ערך הנסחר בבורסה בישראל.
- תנאים נוספים הנדרשים על מנת שהשאלה תיחשב להשאלה מוטבת
- על ההשאלה להיעשות בהתאם לתנאים הקבועים בתקנון הבורסה.
 - ההשאלה אינה בין צדדים שיש ביניהם קשר - קרוב, מעביד, ספק שירותים או לקוח. עם זאת, במקרה בו הוכח להנחת דעת פקיד השומה שההשאלה נעשתה בתום לב, ובלי שהצדדים ידעו על התקשרותו באותה עסקה של הגורם שהינו קרוב להם, תיחשב ההשאלה בכל זאת כמוטבת, למרות יחסי הקרבה. לעניין זה המונח "קרוב" מוגדר בהתאם להגדרה הכלולה בסעיף 105א לפקודה.

(ד) תחליפי דיבידנד וריבית

"תחליף דיבידנד" ו"תחליף ריבית" הם סכומים שמשלם שואל למשאל בהשאלה מוטבת (כלומר השאלת נייר ערך נסחר בבורסה), בגובה סכומי הדיבידנד או הריבית שהיה המשאל מקבל באותו מועד בשל מניה או איגרת חוב, לפי העניין, אילו לא השאל אותה.

(ד) מה הם דמי השאלה

דמי השאלה מוגדרים בצו כ"סכומים שמשלם שואל למשאל". במקרה של השאלה מוטבת, היינו השאלת נייר ערך הנסחר בבורסה, לא יכללו דמי ההשאלה תחליף דיבידנד ותחליף ריבית.

(ה) חובת ניכוי במקור מדמי השאלה

סעיף 2 לצו קובע שדמי השאלה, תחליף דיבידנד ותחליף ריבית ששולמו למשאל, ייחשבו כ"הכנסה" לעניין סעיף 164 לפקודה. המשמעות היא שחלה לגביהם חובת ניכוי במקור.

(ו) מי חייב בניכוי במקור

תקנה 1 קובעת כי חובת הניכוי במקור תחול על כל מי שמשלם דמי השאלה למשאל, בין על חשבונו הוא ובין על חשבונו של אדם אחר, בין במישרין ובין בעקיפין.

מובהר בתקנה כי חובת הניכוי במקור תחול גם על מוסד כספי וגם על חבר בורסה שבאמצעותם משתלמים התמורה או התשלום.

(ז) שיעור הניכוי במקור

שיעור הניכוי במקור הוא –

- בעד משאל יחיד – בשיעור של 50% ;
- בעד משאל שהוא חבר בני אדם – בשיעור של 36% ;
- בעד משאל שהוא קרן נאמנות חייבת – בשיעור של 15% .

(ח) שיעור הניכוי במקור מתחליפי ריבית ודיבידנד

חייב המשלם תחליף דיבידנד או תחליף ריבית בהשאלה מוטבת, ינכה מהם מס בשיעורים הקבועים לפי הפקודה, כאילו שולם למשאל דיבידנד או ריבית.

"השאלה מוטבת" היא השאלת נייר ערך נסחר בבורסה בישראל, ושיעור המס הקבוע בפקודה הוא-

- 25% - במקרה של דיבידנד ;
- 15% - במקרה של ריבית על מכשיר צמוד ;
- 10% - במקרה של ריבית על מכשיר נומינלי .

(ט) חלקו של שותף

במקרה שמשתלמים דמי השאלה, תחליף ריבית או תחליף דיבידנד, לשותפים או לאחד מהם, יראו אותם כמשתלמים באופן שווה לכל אחד מהשותפים. פקיד השומה רשאי להורות על חלוקה אחרת אם שוכנע כי חלקם היחסי של השותפים בדמי ההשאלה אינו שווה. הוראה זו דומה לזו שנקבעה לגבי ריבית המשתלמת לשותפים.

(י) תיאום ניכוי המס

כמו בכל תקנות ניכוי במקור, לפקיד השומה ניתנה סמכות להקטין את שיעור הניכוי במקור אם הוא סבור שעלול להתהוות עודף מניכוי המס לפי השיעורים הרגילים.

(יא) טפסים ודיווח

התקנות מחילות על דמי השאלה את הוראות הדיווח שנקבעו לעניין ניכוי מריווח הון במכירת נייר ערך. כלומר, על החייב לשלם לפקיד השומה עד היום ה- 15 בכל חודש את סכום המס שניכה בחודש הקודם, בצירוף דו"ח. בנוסף לכך על החייב להגיש דו"ח שנתי לא יאוחר מ- 31 במרץ של כל שנה, לגבי תשלומים ששילם בשנה הקודמת.